TALANTLÍ ILIMPAZ HÁM BASSHÍ

Jabbarbergen Xojanov – *docent*
Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı

Tayanısh sózler. muzıka, xor dirijyorlıǵı, auditoriya, festival, konferenciya.
Ключевые слово: музыка, хоровое дирижирование, зрительный зал, фестиваль, конференция.
Key words: music, choir conducting, auditorium, festival, conference.

Palwaniyazov Paxratdin Kudaybergenovich 1974-jılı 14-mayda Qaraqalpaqstan Respublikası Kegeyli rayonında tuwıldı. 1981-jılı Kegeyli rayonı XBB ne qaraslı №21 K.D.Ushinskiy atındaǵı orta mektepke oqıwǵa baradı. Ol mektepte oqıp júrgen dáwirlerinde-aq ziyrek, shaqqan, talantlı edi. Mektepte ótkeriletuǵın bayram keshelerinde saxnalıq kórinislerge, rayonda ótkeriletuǵın «Kórkem óner bayramları» tańlawlarına belsendilik penen qatnasıp júrdi. Muzıkaǵa degen qızıǵıwshılıǵı balalıq dáwirinen baslanǵan edi. Mektepti 1991-jılı tabıslı tamamlap Ajiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutınıń «Súwretlew óneri hám muzıkalıq tálim» fakultetine oqıwǵa túsedi. Studentlik dáwirlerinde de, doslarınan shoq minezi, belsendiligi, til alǵıshlıǵı menen ajıralıp turatuǵın edi. P.Palwaniyazov 1996-1997-jılları Qori-Niyoziy atındaǵı Ózbekstan pedagogikalıq ilimiy institutı Qaraqalpaqstan filialında kishi ilimiy xızmetker bolıp jumıs basladı. 1997-2000-jılları ÓzFAQQB tariyx, arxeologiya hám etnografiya institutınıń kúndizgi bóliminiń aspirantı bolıp tálim aldı. 2000-2005-jılları Ajinyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedogogika institutı «Muzıka teoriyası hám xor dirijyorlıǵı» kafedrası asistent oqıtıwshısı, 2003-jılı «Qaraqalpaqstan muzıka mádeniyatı tariyxı» (1925-1950 jj) (Istoriya muzıkalnogo kulturı Karakalpakstane) temasında ilimiy jumısın tabıslı qorǵap shıqtı. 2005-2011 jılları Berdax atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti «Muzıkalıq tálim» kafedrası oqıtıwshısı. 2011-2012-jılları Berdaq atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti «Muzıkalıq tálim» kafedrası docenti. 2012-2012-jılları Berdax atındaǵı Qaraqalpaq mámleketlik universiteti «Muzıkalıq tálim» kafedrası baslıǵı lawazımında islep keldi. 2013-2020-jıllar aralıǵında Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialı direktorı lawazımında jumıs isledi. P.Palwaniyazov Ózbekstan mámleket kórkem óner hám mádeniyat institutı Nókis filialındaǵı iskerligi dawamında tálim sapasın hám kadrlar tayarlaw milliy programmasınıń nátiyjeliligin asırıw, studentlerdiń oqıp bilim alıwı hám erkin dóretiwshilik islewi ushın sharayatlar jarattı, filialdıń materiallıq-texnikalıq bazasın jaqsılaw boyınsha kóplegen jumıslardı ámelge asırdı. Sonıń menen birge, bul insannıń miynet súygishligi hám talapshańlıǵı arqasında 2017-2018-jıllar dawamında filialımızda turniket qoyıldı, auditoriyalar ushın parta, stol, stul úskeneleri, milliy oyın lipasları, filialımız mebeller, kompyuter texnikasınıń jańa markaları, printerler, proektorlar menen támiyinlendi.

2013-jılı filialda 2 kafedra shólkemlestirdi hám ilim doktorları hám kandidatlar, docentlerdi usınıs qılıp ilimiy potencialın 45,9% ke kóteriwge eristi. Respublikamızdıń mádeniyat hám kórkem óner tarawında jetik kadrlardı tayarlawda belsendilik penen xızmet kórsetti. Filialdı pitkerip shıqqan qánigeler respublikamızdaǵı teatr hám mádeniyat tarawlarında tabıslı xızmet etpekte.

P.Palwaniyazov 3 oqıw-metodikalıq qollanba hám 1 broshyura, Respublikada 23 xalıqaralıq 6 ilimiy-ámeliy konferenciya materialları, ilimiy jurnallarda 30 dan aslam ilimiy maqala, Respublika kólemindegi gazetalarda 9 maqalalar shıǵarǵan. Ol tayarlaǵan shákirtlerinen «Nihal» sılıǵı iyesi L. Maxamatdinova hám J.Piyazov, «Ásirler sadası» xalıq aralıq festivalı laureatı hám «Keleshek hawazı» kórik tańlawı jeńimpazı S.Ayapovlar elimizge hadal xızmet kórsetip kelmekte.

Filial aymaǵınan tısqarı ol Qaraqalpaqstan Respublikası Moynaq rayonı Aral boyı regioninda terekler egiw joybarı boyınsha úlken jumıslar ámelge asırdı. Atap aytqanda, 2018-jılı Moynaq rayonınan 200 m^2 jer maydanı alınıp, ol jerde baǵ jaratıldı hám buǵan «Qoqon baǵı» dep at berildi. Ol jerge Ferǵana wálayatı Qoqon rayonınan 1000 túp múyweli terek náli hám 40 000 dana tez

ósiwshi kaliforniya teregi qálemsheleri egildi. Búgingi kúnde bulardıń 80%ti túbir taslap boy kótermekte.

P.Palwaniyazov miynet súygish, ıqlaslı basshı bolıp jumıs alıp bardı. Ol filialdıń barlıq jumıslarında belsene qatnasıp keldi. Hárdayım ilimiy hám pedagogikalıq jumısları boyınsha óz ústinde isledi. Filialda professor-oqıtıwshılardıń sabaqlardı jańa pedagogikalıq texnologiyalar hám oqıtıwdıń interaktiv metodları tiykarında júdá qızıqlı etip ótiwin támiyinlew menen birge olarǵa ámeliy járdemler berip bardı.

Bunnan tısqarı ol muzıka hám teatr jáne onı rawajlandırıw boyınsha birneshshe ilimiy maqalaları hám konferenciyalarǵa qatnasıp keldi. Palwaniyazov Paxratdin Kudaybergenovich kásiplesleri arasında óziniń bilimi, ilimi, miynet súygishligi hám adamgershiligi menen abıray itibarǵa iye boldı. Ol jası úlkenge de jası kishige de birdey húrmet izzet etip, báqulla janashır dos bolıp júretuǵın edi. Onıń qaraqalpaq kórkem ónerin hár tárepleme rawajlandırıw boyınsha aldına qoyǵan maqsetleri kóp edi, biraq sum ájel onı erterek aramızdan alıp ketti. Endi onıń ármanların keleshek áwlad álbette ámelge asıradı. Qábiletli ilimpaz, talapshań basshı, janashır dostımız Paxratdinniń esteligi bizlerdiń yadımızda máńgilik saqlanadı.

Ádebiyatlar

1. Allanazarov T. Teatr hám dramaturgiya. Nókis, «Qaraqalpaqstan» 1982.
2. Bobaev T. Adabiyotshunoslik asoslari. Toshkent, «Ózbekiston» 2001.

REZYUME. Maqalada qaraqalpaq kórkem óneri tariyxında úlken orınǵa iye bolǵan belgili ilimpaz hám basshı dramaturg Palwaniyazov Paxratdin Kudaybergenovichtiń basıp ótken ómir jolı hám ilimiy jumısları haqqında keń túrde sóz etiledi. Ózbekstan mámleketlik kórkem óner hám mádeniyat institutınıń direktorı sıpatında onıń institttıń qáliplesiw hám rawajlanıw jıllarındaǵı alıp barǵan tınımsız miynetleri haqqında sóz etiledi.

РЕЗЮМЕ. В статье представлена подробная информация о жизненном пути и научных достижениях великого ученого и ведущего драматурга Палваниязова Пахратдина Худойбергеновича, занявшего важное место в истории каракалпакского искусства, будучи директором Государственного института искусства и культуры Узбекистана. говорится о его неустанном труде в годы становления института.

SUMMARY. The article provides detailed information about the life path and scientific achievements of the great scientist and leading playwright Palvaniyazov Pahratdin Khudoybergenovich, who occupied an important place in the history of Karakalpak art. It is about his tireless work as the director of the State Institute of Art and Culture of Uzbekistan during the development years of the institute.

ТЕАТРҒА БАҒЫШЛАНҒАН ӨМИР

Г.К.Рахманова - *оқытыўшы*

Өзбекстан мәмлекетлик көркем өнер ҳәм мәдeният институты Нөкис филиалы

Таянч сўзлар: театр, актёр, ампула, жанр.

Ключевые слова: театр, актер, ампула, жанр

Key words: theater, actor, ampoule, genre.

Рус актёры Михаил Семёнович Щепкин «Театр актёр ушын мешит. Бул оның муқаддес орны! Сениң өмириң, сениң атақ-абырайың бәршеси-бәршеси сениң сахнаға көрсеткен хызметиң менен өлшенеди. Сениң тәғдириң усы сахна менен байланыслы. Усы мешитти алды менен өзиң ҳүрмет ет, оннан кейин әтирапыңдағылардан да усыны талап ет, сахнаға қыянет етиў бул аўыр гүнә»-деген еди.

Ҳақыйқаттан актёрлық кәсип басқа кәсип ийелерине уқсамайды. Олардың тәғдири, атақ-абырайы да сахна менен өлшенеди. Тәбият инәм еткен илаҳий талант пенен мийнетти жәмлестирип халық алдында хызмет етеди. Бул мешит адамларға жақсылық нурларын шашады.

Қарақалпақ театрында усындай өмирин сахнаға бағышлаған, театрға садық хызмет еткен талант ийелери көплеп ушырасады. Олардың мийнет жоллары жаслар ушын ибрат мектеби. Сондай талантлы актёрлардың бири Өзбекстан ҳәм Қарақалпақстан халық артисти, марҳум устаз Шамурат Өтемуратов болады. Ол кең диапазонға ийе, драмалық жанрларда да кушли психологиялық образлар жаратыў менен комедия жанрында да өлмес образлар дөретти.

Ол 1929-жылы жаз айларында Тахтакөпир районында Қосўақов Өтемурат ағаның